

ZASAZENÍ OPERAČNÍ MANÉVROVACÍ SKUPINY

Mezi nejdůležitější období použití operační manévrovací skupiny (OMS) patří její zasazení do sražení. Úspěšné zasazení OMS a odpoutání od hlavních sil může zásadně ovlivnit splnění stanoveného úkolu.

Základní etapy možných způsobů bojové činnosti byly popsány ve Vojenské myslí č. 8/1983. Vzhledem k tomu, že nejvíce nejasností je právě při zasazení OMS, a protože tato část není doposud ani teoreticky podrobněji rozpracována, chci tímto článkem přispět k možnému způsobu řešení uvedené problematiky.

V zásadě můžeme vymezit tyto základní způsoby zasazení OMS:

- do mezer,
- překročením vojsk v dotyku,
- bez i s rozvinutím částí, nebo i hlavních sil.

Za nejvýhodnější způsob považuji ten, při kterém nerozvinujeme vojska na čáře zasazení. Vycházím přitom z požadavku, aby útvary na čáře zasazení nebyly předčasně vázány bojem a zachovávaly si bojeschopnost k plnění hlavního úkolu — k rozvíjení dosaženého úspěchu a vedení vysoce manévrové bojové činnosti v operační hloubce v odtržení od hlavních sil.

Dříve než se budu zabývat činností ve druhém období bojové činnosti OMS, tj. zasazením, zmíním se v hlavních rysech o závěrečné části prvního období, tj. o přesunu a rozvinutí, do kterého patří i zahájení boje předsunutých odřadů a předvojů.

Úspěšné zahájení boje těchto prvků je jednou z důležitých podmínek organizovaného zasazení OMS do sražení, které uskutečňujeme s využitím palebného ničení nepřítele, neboť právě v jeho průběhu probíhá rozvinutí a zahájení boje předsunutých odřadů a předvojů.

Předsunutý odřad přesunujeme na čáru zasazení 1—1,5 h a předvoje prvoledových pluků do 1 h před hlavními silami. Cílem jejich boje je v součinnosti s útvary prvoledových svazků útokem z chodu zničit protistojící síly

nepřítele a vytvořit podmínky k úspěšnému zasazení hlavních sil OMS do sražení.

Přítom nasazením OMS nemám na mysli klasické nasazení, jako je tomu u druhého sledu armády, ale organizované zahájení boje, které bude spočívat v tom, že jednotky hlavních sil OMS obdobně jako PO a předvojí budou zasazovány do boje v pochodových nebo předbojových sestavách. Bude-li to nutné, můžeme část sil rozvinout do bojové sestavy (nejnepříznivější varianta). **Specifiku nasazení OMS** je nutné vidět v tom, že hlavní síly OMS budou zasazovány do boje v pochodové, předbojové (někdy i bojové) sestavě do mezery, kterou svou činností vytvořily jednotky prvosledových divízi a předsunutého odřadu OMS.

Šířka čáry nasazení může být 10–15 km, v závislosti na konkrétní situaci a počtu pochodových os. Činnost prvosledových divízi by měla být řízena tak, aby čáru nasazení (na obou bocích) byly schopny ovládnout svazky prvního sledu (hodnotou po jednom pluku). Střed této čáry by měl ovládnout předsunutý odřad dvěma prapory v prvním sledu (v šířce úseku kolem 5 km). Tím je, podle mého názoru, dosažena potřebná hustota (tři pluky na 10–15 km) a zabezpečena možnost zničit těmito silami nepřítele před čarou nasazení v pásmu OMS, což vytvoří podmínky k zahájení boje hlavními silami a jejich nasazení v pochodové nebo předbojové sestavě.

Významnou úlohu bude mít dělostřelectvo a letectvo, které v krátké, ale mohutné palebné přípravě zničí a umlčí opěrné body nepřítele před čarou nasazení. To umožní předsunutému odřadu postupovat v součinnosti se svazky prvního sledu na stanoveném směru.

Zahájení boje předsunutým odřadem je složité zejména tehdy, jestliže v pásmu nasazení nebude vytvořena potřebná mezera svazky prvního sledu armády.

V této variantě mohou nasazený předsunutý odřad a předvoje zahájit boj tak, že zesílí útok svazků prvního sledu, společně s nimi útočí po určité čáře, postupně za ně převezmou bojové úkoly a dále útočí samostatně. Zde je velmi důležitá vzájemná součinnost mezi pluky prvního sledu a zasazovanými silami. Praxe potvrzuje, že zahájení boje předsunutého odřadu OMS by mělo být organizováno z jedné pozorovatelné, na které je velitel svazku, v jehož pásmu je OMS zasazována, velitel OMS se svými náčelníky i velitel PO. Poukáží na jednu z výhodných variant zahájení boje předsunutého odřadu. Spočívá v tom, že jeho jednotky se postupně rozvinou do bojové sestavy a vycházejí na čáru nasazení OMS v souladu s palebnou přípravou. V této době by měly prvosledové útvary vytvořit mezery, kterými mohou jednotky PO „vejít“ do jejich bojové sestavy a dále vést útok společně s nimi po čáře, jejímž ovládnutím předsunutý odřad zabezpečí nasazení hlavních sil OMS. Ráznou ztečí ničí nepřítele především v pásmu nasazení OMS a na bocích a vytváří podmínky k tomu, aby vzniklými mezerami v sestavě nepřítele mohly jednotky předsunutého odřadu proniknout do hloubky.

Při této činnosti se předsunutý odřad nezavazuje do zdoluhavých bojů, obchází opěrné body nepřítele, kryje své boky vyčleněním částí sil, zrychluje tempo útoku a postupně přechází do předbojové sestavy. Tím vytváří podmínky k tomu, že jednotky PO předjedou na určité čáře prvosledové útvary a zahajují boj v úseku nasazení OMS samostatně.

Pojem „předjetí na určité čáře“ chápu tak, že po společném útoku předsunutého odřadu a útvarů svazků prvního sledu dochází k jeho poutání, které se neděje skokem, ale jednotky PO postupně tyto útvary na určité čáře před-

jedou a začnou se od svazků prvního sledu vzdalovat. Vytvořenou mezerou mohou potom postupně pronikat do hloubky i hlavní síly.

Na bocích OMS, kde nepůsobí PO, je vhodné, aby každý pluk prvního sledu skupiny vyslal předvoj, jehož činnost při překračování vojsk prvního sledu bude obdobná jako činnost předstunutého odřadu operační manévrovací skupiny.

Jednotky prvního sledu v úseku zasazení předstunutého odřadu dokončují ničení nepřítele. Boj tohoto odřadu a předvojů podporují palbou a poutají na sebe nepřítele v opěrných bodech, které PO a předvoje obešly.

V dalším se zmíním ještě o jedné z možných variant zasazení OMS, která byla rovněž ověřena v praxi. Místo předstunutého odřadu divize můžeme k zabezpečení čáry zasazení za určité operačně taktické situace, v závislosti na terénu, šířce čáry zasazení i dalších faktorech vyčlenit několik předstunutých odřadů v hodnotě zesílených praporů od pluků prvního sledu. Hodnota těchto sil (zpravidla tři prapory) bude stejná jako předstunutého odřadu v síle pluku, avšak jejich využití s možností okamžitého manévru na směry plánované činnosti má své opodstatnění.

Zasazení OMS (druhé období) je zahajováno východem hlavních sil na čáru zasazení a končí přechodem hlavních sil skupiny svazků prvního sledu.

Po zasazení předstunutého odřadu vycházejí hlavní síly OMS, které se přesunují za nimi pod ochranou předvojů, na čáru zasazení a pronikají mezerami v sestavě nepřítele do hloubky v předbojových sestavách, nebo v proudech. V nepříznivé variantě můžeme část sil OMS rozvinout i do bojové sestavy a dokončit zničení protistojících sil v součinnosti se svazky prvního sledu, které útočí čelně. Bude to zejména tehdy, když OMS bude zasazena ještě před dokončením průlomu celé taktické hloubky obrany nepřítele.

V této době bude činnost předstunutého odřadu i částí hlavních sil charakteristická tím, že tankové a motostřelecké jednotky obcházejí opěrné body nepřítele a ty, které není možné obejít, ničí současně čelními údery a vysazenými vzdušnými výsadky z týlu a rychle pronikají k určeným objektům. Tento názor plně potvrzují i zkušenosti z Velké vlastenecké války, kdy např. D. D. Leljušenko (velitel 4. GTA) ve své knize Moskva, Stalingrad, Berlín, Praha píše, že: „Velitel 63. gardové tankové brigády generálmajor Fomičev postupoval rozhodně a promyšleně; zbytečně hlavní síly nerozvínoval a míjel nepřátelské uzly odporu; s nimi si pak poradily hlavní síly sboru. V čele brigády energicky šel vpřed 2. tankový prapor. Rychle a dovedně obcházel ohniska nepřátelské obrany a když to nebylo možné, zničil nepřítele palbou, pancířem i pásy a postupoval vytrvale vpřed.“

Dále poukáží na složitou situaci, ke které může dojít při zasazování OMS.

V případě, že skupina bude zasazována ještě před dokončením průlomu celé taktické hloubky obrany nepřítele, může se část sil střetnout s taktickými zálohami, které bude muset v součinnosti se svazky prvního sledu zničit. K uzavření vzniklé mezery, kterou OMS proniká do hloubky, může nepřítel použít všechny dostupné prostředky (letectvo, průzkumné a palebné systémy, zálohy i výsadky, bojová uskupení). Proto půjde o přijetí nezbytných opatření a zadržování nepřítele tuto mezeru uzavřít. Podle potřeby bude nutné vyčlenit k tomu i část sil OMS, a to i přes skutečnost, že toto je především úkolem svazků prvního sledu. Z tohoto pohledu vzhledem k možné úhroze nepřítele bude vhodné volit i sestavu k zasazení (stupňovitě vpravo, vlevo, úhlem vpřed).

Pro přesun OMS je potřebné volit maximum pochodových os, aby zasazení netrvalo více jak 3–4 hodiny. Délka pochodové sestavy (na třech osách) by neměla přesáhnout 50–60 km. Nedodržení těchto zásad a zvětšení délek proudů by mělo za následek nejen prodloužení doby zasazení, ale značně by ztížilo i poutání OMS.

Zmíním se též o **činnosti svazků prvního sledu**, v jejichž pásmu bude OMS zasazována. Optimální, podle mého názoru, je zasazení OMS do mezery. Avšak vytvořit mezeru v požadované šířce, a to i přes charakteristické rysy soudobých operací, nebude vždy možné.

Jak jsem již uvedl, po zahájení boje předsunutým odřadem útočí útvary svazků prvního sledu společně s ním a ničí nepřítel v pásmu zasazení OMS. Na určité čáře postupně předsunutý odřad a předvoje OMS předjedou jednotky prvního sledu, se kterými doposud útočily, a pronikají do celé hloubky. Stejným způsobem předjedou tyto jednotky v pásmu zasazení OMS i její hlavní síly. Prvosledové útvary přitom mohou pokračovat v útoku, ale až po přechodu všech sil OMS, využívají jejího úspěšného postupu a pronikají za skupinou nebo podle situace mohou přejít do druhého sledu.

Jiná bude činnost hlavních sil svazků, které působí mimo čáry zasazení OMS. Plně využívají palebného ničení, které bylo vedeno ve prospěch OMS a jejího rázného pronikání k rychlému postupu na bocích skupiny do hloubky sestavy nepřítel. Přitom poutají na sebe jednotky nepřítel, odrážejí jeho protizteče a zabezpečují mezeru, kterou pronikají útvary OMS. Tím dochází k situaci, že předjetí svazků prvního sledu hlavními silami OMS se uskuteční ve větší hloubce, než byla její čára zasazení. Tempo postupu OMS při zasazení by mohlo být 10–12 (i 15) km . h⁻¹, tj. 3–4krát vyšší než u svazků prvního sledu. Čelní jednotky skupiny by tímto tempem měly, podle mého názoru, pronikat do hloubky 20–30 (i 40) km a v závislosti na situaci tam teprve zahajovat přepadovou činnost. Do této doby by OMS měla vést bojovou činnost pouze předsunutými odřady a předvojí, které by neustále měly být před hlavními silami 10–15 km.

Pro názorné pochopení této činnosti uvedu krátký zjednodušený příklad. Uvažujeme-li, že tempo zasazení OMS bude 10 km . h⁻¹, rychlost postupů svazků prvního sledu 3 km . h⁻¹ a délka sestavy skupiny na třech pochodových osách 50 km, došlo by k překročení svazků prvního sledu přibližně za 6–7 h. Za stejných podmínek, ale rychlosti postupu OMS 15 km . h⁻¹, by k překročení došlo za 4–5 h.

Myslím, že tuto skutečnost v praktické činnosti plně nedoceňujeme. Jednotky OMS zahajují předčasně přepadovou činnost, čímž dochází ke zpomalení tempa postupu a jejich odpoutání je značně problematické. Avšak jestliže na směr pluku bude některý z důležitých objektů, např. baterie Lance nebo jiný důležitý prostředek, je nutné jej zničit okamžitě po zjištění bez ohledu na vzdálenost od čáry zasazení.

Na činnost jednotek svazků prvního sledu v období zasazení OMS jsou i takové názory, že by prvosledové svazky po zabezpečení zasazení OMS měly zůstat na místě, udržet vzniklou mezeru, kterou OMS proniká, a tím umožnit její rychlejší odpoutání. Domnívám se, že takto chápáná činnost se týká jen OMS. Faktem je, že odpoutání by bylo rychlejší. Nerespektuje však to, že OMS plní úkoly ve prospěch úderného uskupení a k nejrychlejšímu dosažení cílů operace a svazky prvního sledu musí její aktivní činnosti co nejvíce využít. Pasivita svazků prvního sledu v období zasazení by naopak umožnila nepříteli

uvolnit síly, které by mohl použít proti OMS. Přitom však jednoznačně nemůžeme vyloučit ani tuto variantu, a to za předpokladu, že bude nepřítelem vynucena.

Velitel OMS po jejím proniknutí mezerou musí počítat s úderem do boků a zajišťovat se proti možnému napadení bočními odřady nebo záštitami.

Využití předsunutého odřadu při zasazení OMS je, podle mého názoru, omezeno většinou jen na zabezpečení jejího zasazení. V dalším jej prvosledové útvary překračují a předsunutý odřad přechází do druhého sledu. V tomto směru vyplývá nový požadavek na jeho činnost. Spočívá nejen v zabezpečení zasazení divize, ale i v jeho dalším pronikání na stanoveném směru do hloubky sestavy nepřítele a v ovládnutí důležité čáry v hloubce. Předsunutý odřad při činnosti v OMS nemůže na čáře zasazení bezdůvodně zastavit postup. Jestliže byl zastaven nepřítelem, bude nutné k jeho zničení rozvinout část sil, nebo hlavní síly OMS.

PO, který má před hlavními silami předstih 1–1,5 h, využije tuto dobu na to, aby v součinnosti s jednotkami prvního sledu zabezpečil mezeru, kterou bude OMS pronikat do hloubky. Jestliže se jím to nepodaří (anebo jen zčásti), je potřeba rozvinout část sil OMS.

Zahájení boje PO sleduje velitel OMS z pozorovatelný a na základě jeho výsledků upravní úkoly prvosledovým útvarům, které v této době procházejí čarou rozvinutí do praporek proudů.

Za 1–1,5 h boje by měl PO ovládnout v součinnosti s jednotkami prvního sledu (v úseku zasazení OMS) objekty v hloubce 5–7 (i 10) km před čarou zasazení a tím umožnit zasazení hlavních sil (v pochodových nebo předbojových sestavách) a jejich proniknutí do hloubky. Právě aktivní činnost PO a jeho rozhodný postup umožní hlavním silám OMS dodržet i požadované tempo postupu.

V další části se zmíním o **možném způsobu odpoutání OMS od hlavních sil armády**. Tím, že jednotlivé útvary po zasazení útočí na směrech, bude činnost OMS charakterizována zvětšením sestavy do šířky (podle počtů směrů). Vedením boje čelních prvků dochází ke zpomalení tempa jejich postupu a tím i ke zhušťování a následnému zkracování pochodové (bojové) sestavy a přiblížení hlavních sil k předsunutému odřadu a předvojům. Zád začne dojíždět čela a tím může, podle mého názoru, docházet ke zkrácení sestavy z 50–60 km na 25–35 km. Domnívám se, že právě tohoto okamžiku je možné vhodně využít k tomu, aby OMS zahájila odpoutání od prvosledových svazků armády. Zpravidla k němu bude docházet (podle okolností a situace) 4–5 h po zahájení bojové činnosti.

Z uvedeného příkladu vyplývá, že při tempu $15 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$ by čelní jednotky za tuto dobu dosáhly hloubky 60–75 km. To v podstatě znamená, že by jejich část vycházela do prostoru, který mají přibližně ovládnout až za 24 h. Z toho plyne, že takto nemůžeme uvedený problém řešit a ani tomu tak, podle mého názoru, nebude. Jak jsem již uvedl, je nutné, aby tímto tempem ($10\text{--}15 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$) pronikly jednotky OMS pouze do určité hloubky (20–30, i 40 km). Dojde-li vlivem boje ke zpomalení tempa čelních jednotek na průměrnou rychlost $5 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$ a k následnému zkrácení sestavy na 25 km, čelní jednotky dosáhnou v této době vzdálenosti 35–40 km od čáry zasazení, svazky prvního sledu budou bojovat v hloubce 12–15 km, projdou přibližně v této době poslední jednotky OMS linií frontu svazků prvního sledu. Nyní bude opět nutné zvýšit tempo postupu PO a předvojů a nedovolit nepříteli organizovaně za-

ujmout mezilehlé obranné čáry, využít úderů bojových vrtulníků a činnosti vzdušných výsadků k předejití nepřítele a ovládnutí těchto čar.

Jak taková rozhodná činnost může významně ovlivnit tempo postupu, ukáží na příkladu opět z knihy D. D. Leljušenka, ve které píše: „Do večera 6. května urazila vojska naší armády 50 km a dosáhla čáry... předsunuté odřady postupily o 65 km, dobyly důležitý železniční uzel Freiberg a zmocnily se křížovatek, soutěsek a průsmeků. Svým rychlým postupem předstihly nepřítele a nedovolily mu zaujmout připravené čáry obrany na německo-československých hranicích a obsadit horské průsmyky.“

Vzhledem k tomu, že k zasazení OMS může dojít i překročením vojsk, je právě velmi důležitá vzájemná součinnost mezi OMS a svazky prvního sledu. Velitelům těchto divízi budou k zabezpečení zasazení OMS upřesněny čáry a prostory na směru zasazení a na bocích, které musí ovládnout a palebně zabezpečit. Dále jim může být upřesněno i rozhraní OMS v době jejího zasazení i opatření k zajištění průletu taktického vzdušného výsadku vytvořením průletového pásma. Důležitým úkolem svazků prvního sledu bude včasné uvolnění pochodových os, po kterých se budou přesunovat jednotky OMS. V součinnosti je nutné vyjádřit i způsob využití úspěchu skupiny svazky prvního sledu. Nutnost dokonalé součinnosti vyplývá, kromě jiného, i z toho, že OMS může mít stejnou techniku jako svazky prvního sledu a při jejich překračování by mohlo dojít k vzájemnému promíchání sestav.

Aby nepřítel zabránil proniknutí OMS do operační hloubky a přehradil směry jejího postupu, může k frontě přisunovat své operační zálohy (zpravidla v hodnotě brigády až svazku). V souvislosti s tím bude důležitým úkolem OMS nedovolit jim přejít do obrany a ničit je vyčleněnými silami a prostředky ve střetném boji.

Po odpoutání OMS od hlavních sil zahajuje manévrovou činnost na jednotlivých směrech, vede úderý proti objektům nepřítele a plní stanovené úkoly.

V článku jsem naznačil řešení některých problémů, které vznikají při zasazení OMS. Vycházel jsem přitom z teoretických podkladů, ze zkušeností, které jsem získal při zpracování a provedení cvičení a zkušeností z Velké vlastenecké války při zasazování rychlých skupin v období let 1942—1945.